

รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์
Weekly Epidemiological Surveillance Report, Thailand

ปีที่ 47 ฉบับที่ 5 : 12 มกราคม 2559

Volume 47 Number 5 : February 12, 2016

สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข / Bureau of Epidemiology, Department of Disease Control, Ministry of Public Health

การดำเนินการตามรูปแบบการสร้างพื้นที่ปลอดโรคพิษสุนัขบ้า ในพื้นที่ท่องเที่ยวระหว่างชายแดนจังหวัดหนองคาย กับนครหลวงเวียงจันทน์ ปีงบประมาณ 2558
One Health approaching rabies free zone in tourist places located along border areas between Nongkhai and Vientiane province, fiscal year 2015

✉ kittikan_4390@hotmail.com

สุรัชย์ กิจติกาล, ทกณ เตียวศิริชัยสกุล, วรธิดา แสงรัตน์, Chantalay SayaWong

บทคัดย่อ

หนองคายเป็นจังหวัดชายแดน ที่มีความสำคัญแห่งหนึ่งมีจุดเชื่อมโยงติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นพื้นที่ที่มีการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีผู้นิยมเดินทางมาตลอดทั้งปี จังหวัดหนองคายและนครหลวงเวียงจันทน์มีความเห็นร่วมกันที่จะทำพื้นที่ดังกล่าวปลอดจากโรคพิษสุนัขบ้า ตามที่ประเทศกลุ่มอาเซียนมีเป้าหมายร่วมกันว่าจะปราศจากโรคพิษสุนัขบ้าในปี ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2563) จังหวัดหนองคายจึงมีโครงการที่จะดำเนินการล่วงหน้า เพื่อเป็นต้นแบบให้นครหลวงเวียงจันทน์ไปดำเนินการต่อตามนโยบายของกรมควบคุมโรค กรมปศุสัตว์ และกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อสรุปผลการดำเนินการสร้างพื้นที่เขตปลอดโรคพิษสุนัขบ้าในพื้นที่ท่องเที่ยว 5 ชุมชน ในอำเภอเมืองหนองคาย เพื่อเป็นแนวทางในการขยายพื้นที่ให้ครอบคลุมทั้งจังหวัดและนครหลวงเวียงจันทน์ ดำเนินการในช่วงเดือนกรกฎาคม-กันยายน 2558 โดยให้อาสาสมัครสาธารณสุขสำรวจประชากรสุนัขและแมว จากนั้นปศุสัตว์จังหวัดร่วมกับ

และท้องถิ่นจังหวัด หนองคาย ทำการให้วัคซีนในสัตว์หลังจากได้ข้อมูลจากการสำรวจแล้ว ผลการศึกษา พบว่าประชากรในชุมชน 5 แห่งของเทศบาลเมืองหนองคาย ได้ทราบประโยชน์ของโครงการนี้จากหอกระจายข่าว วิทยุชุมชน และการเยี่ยมบ้านของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน การสำรวจจำนวนสัตว์เลี้ยง พบว่ามีประชากรสุนัข 295 ตัว เป็นสุนัขจรจัด 14 ตัว ร้อยละ 4.74 ประชากรแมว 184 ตัว ไม่มีเจ้าของ 38 ตัว ร้อยละ 20.65 ทำการฉีดวัคซีนในสุนัข 121 ตัว ร้อยละ 41.01 แมว 7 ตัว ร้อยละ 3.08 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์เป้าหมายที่องค์การอนามัยโลกได้กำหนดให้ว่าต้องมีการฉีดวัคซีนในสัตว์ให้ครอบคลุมร้อยละ 80 เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันโรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์ และจากการเฝ้าระวังโรคพิษสุนัขบ้าในคนและสัตว์ที่สงสัยว่าจะมีเชื้อพิษสุนัขบ้าในช่วงเวลาศึกษา ไม่พบทั้งในคนและสัตว์ อาจเนื่องมาจากระยะเวลาการเฝ้าระวังดังกล่าวนี้ อยู่ในช่วงเวลาเพียงสั้น ๆ จำเป็นต้องมีการดำเนินการต่อไป เพื่อให้ทราบผลที่แม่นยำยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: เขตพื้นที่ปลอดโรคพิษสุนัขบ้า, จังหวัดหนองคาย, นครหลวงเวียงจันทน์, สุขภาพหนึ่งเดียว

◆ การดำเนินการตามรูปแบบการสร้างพื้นที่ปลอดโรคพิษสุนัขบ้า ในพื้นที่ท่องเที่ยวระหว่างชายแดนจังหวัดหนองคาย กับนครหลวงเวียงจันทน์ ปีงบประมาณ 2558	65
◆ สรุปการตรวจข่าวการระบาดของโรคในรอบสัปดาห์ที่ 5 ระหว่างวันที่ 31 มกราคม – 6 กุมภาพันธ์ 2559	71
◆ ข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์ที่ 5 ระหว่างวันที่ 31 มกราคม – 6 กุมภาพันธ์ 2559	72
◆ ข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาจากบัตรรายงาน 506 ประจำเดือนมกราคม 2559	77

วัตถุประสงค์ในการจัดทำ

รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์

1. เพื่อให้หน่วยงานเจ้าของข้อมูลรายงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา ได้ตรวจสอบและแก้ไขให้ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
2. เพื่อวิเคราะห์และรายงานสถานการณ์โรคที่เป็นปัจจุบัน ทั้งใน และต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นสื่อกลางในการนำเสนอผลการสอบสวนโรค หรืองานศึกษาวิจัยที่สำคัญและเป็นปัจจุบัน
4. เพื่อเผยแพร่ความรู้ ตลอดจนแนวทางการดำเนินงานทางระบาดวิทยาและสาธารณสุข

คณะที่ปรึกษา

นายแพทย์สุชาติ เจตนเสน นายแพทย์ประยูร ภูนาตล
นายแพทย์ธวัช จายน้อยอิน นายแพทย์ประเสริฐ ทองเจริญ
นายแพทย์ดำรงฉวี อึ้งชูศักดิ์ นายสัตวแพทย์ประวิทย์ ชุมเกษียร
นายองอาจ เจริญสุข

หัวหน้ากองบรรณาธิการ : นายแพทย์ธนรักษ์ ผลิพัฒน์

บรรณาธิการประจำฉบับ : บริมาต ตักดีศิริสัมพันธ์

บรรณาธิการวิชาการ : สัตวแพทย์หญิงเสาวพักตร์ อ้นจ้อย

กองบรรณาธิการ

บริมาต ตักดีศิริสัมพันธ์ สิริลักษณ์ รังษิวงศ์ สุวดี ติวงษ์

ฝ่ายข้อมูล

สมาน สุขุมภูวจินันท์ ศศิธรณ์ มาแอดิเยน

พัชรี ศรีหมอก สมเจตน์ ตั้งเจริญติลาปี

ฝ่ายจัดส่ง : พิรยา คล้ายพ้อแดง สวัสดิ์ สว่างชม

ฝ่ายศิลป์ : บริมาต ตักดีศิริสัมพันธ์

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ : บริมาต ตักดีศิริสัมพันธ์ พิรยา คล้ายพ้อแดง

ผู้เขียนบทความ

สุรัชย์ กิจติกาล¹ ทภณ เตียวศิริชัยสกุล¹ วรธิดา แสงรัตน์²

Chantalay SayaWong³

¹ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองคาย จังหวัดหนองคาย

² สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดหนองคาย

³ แชนงระบาดวิทยา แผนกสาธารณสุข นครหลวงเวียงจันทน์

หากต้องการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ใน รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์

รวมถึง ข้อคิดเห็น หรือพบความคลาดเคลื่อนของข้อมูล

กรุณาแจ้งมายังกลุ่มเผยแพร่วิชาการ สำนักระบาดวิทยา

กรมควบคุมโรค เบอร์โทรศัพท์ 02-590-1723 หรือ

E-mail: panda_tid@hotmail.com หรือ

weekly.wesr@gmail.com

บทนำ

หนองคายเป็นจังหวัดชายแดน มีจุดเชื่อมโยงติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีวารสารนานาชาติฉบับหนึ่งจัดให้หนองคายเป็นเมืองที่น่าอยู่ที่สุดแห่งหนึ่งในโลก เป็นจังหวัดที่มีความสงบสุข มีแม่น้ำโขงเป็นเส้นแบ่งเขตแดน มีการค้าขายกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีความสำคัญจุดหนึ่ง มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญหลายแห่ง และมีเทศกาลที่มีชาวไทยและชาวต่างชาตินิยมมาเยี่ยมเยือนตลอดทั้งปี เป็นจุดผ่านแดนของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางไปยังประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตลอดเวลา ตามพันธะสัญญาของประเทศในกลุ่มอาเซียนที่ตั้งเป้าหมายที่จะทำให้เป็นพื้นที่ปลอดโรคพิษสุนัขบ้า ในปี พ.ศ. 2563 (Rabies Free Zone in 2020) จังหวัดหนองคายเห็นด้วยที่จะดำเนินการตามพันธะสัญญานี้ร่วมกับนครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยจังหวัดหนองคายจะเริ่มดำเนินการล่วงหน้าก่อนเพื่อใช้เป็นตัวอย่างให้นครหลวงเวียงจันทน์ไปดำเนินการคู่ขนานกันทั้ง 2 ประเทศ

ในการควบคุมและป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ของจังหวัดหนองคาย ได้ดำเนินการตามนโยบายกรมควบคุมโรค และกรมปศุสัตว์ โดยขับเคลื่อนการสร้างพื้นที่ปลอดโรคพิษสุนัขบ้า (Rabies Free Zone) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 แม้ว่าจังหวัดหนองคายจะไม่มีรายงานการป่วยและเสียชีวิตด้วยโรคพิษสุนัขบ้ามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 แล้ว แต่ในปี พ.ศ. 2555 มีรายงานการสอบสวนโรครณีผู้ป่วยหญิงอายุ 43 ปี ชาวลาวที่เสียชีวิตด้วยโรคพิษสุนัขบ้า เนื่องจากถูกลูกสุนัขที่นำไปจากจังหวัดหนองคายกัด ซึ่งจากการประเมินผลการดำเนินงานในปี พ.ศ. 2558 จังหวัดหนองคาย มีพื้นที่ที่ปลอดโรคพิษสุนัขบ้าจำนวนเพียง 3 ตำบล (ร้อยละ 4.48) ผ่านเกณฑ์ระดับ A จำนวน 45 ตำบล (ร้อยละ 67.16) ผ่านเกณฑ์ระดับ B จำนวน 19 ตำบล (ร้อยละ 28.36) ซึ่งเป็นผลงานที่น้อยและไม่น่าพอใจนัก สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากการฉีดวัคซีนในสุนัขของแต่ละตำบลไม่ได้ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ร้อยละ 80 รวมทั้งเมื่อเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม 2558 มีรายงานผลการพบเชื้อพิษสุนัขบ้าในหัวสุนัข 2 ตัวต่อเนื่องกัน ซึ่งอยู่ในพื้นที่รอยต่อตำบลที่ใกล้เคียงกัน จึงสันนิษฐานว่า น่าจะได้รับเชื้อจากสุนัขที่มีเชื้อจากแหล่งเดียวกัน

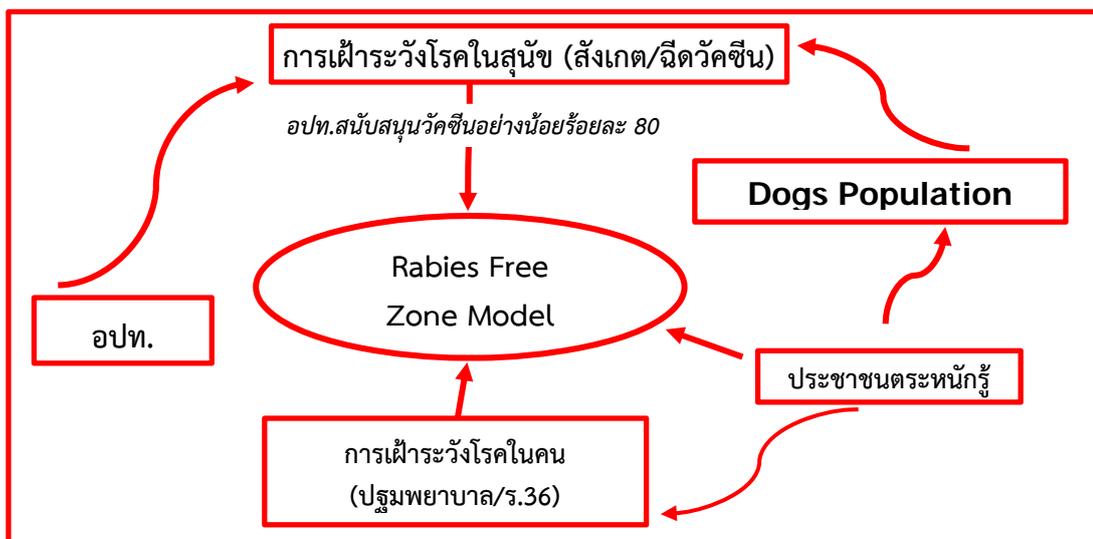
จากสาเหตุดังกล่าว จังหวัดหนองคาย จึงมีแนวคิดที่จะทำให้ชุมชนท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมา รวม 5 ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคายปลอดจากโรคพิษสุนัขบ้า โดยใช้รูปแบบ (Model) ของกรมควบคุมโรคเพื่อเป็นแนวทางดำเนินการ หลังจากนั้นจะได้นำรูปแบบที่คาดว่าจะได้ผล ส่งต่อให้นครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นำไปใช้

ในการดำเนินการด้วย เป็นการดำเนินการคู่ขนานร่วมกันในการทำให้พื้นที่ทั้ง 2 จังหวัดปลอดโรคพิษสุนัขบ้า และขยายการดำเนินการให้ครอบคลุมตำบลทั้งจังหวัด ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ “หนองคายจะเป็นจังหวัดปลอดโรคพิษสุนัขบ้าในปี พ.ศ. 2563” สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองคาย ร่วมกับปศุสัตว์จังหวัดหนองคาย เทศบาลเมืองหนองคาย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันบูรณาการในโครงการนี้เพื่อประชาชนจังหวัดหนองคายและนครหลวงเวียงจันทน์ ปลอดภัยจากโรคพิษสุนัขบ้าอย่างยั่งยืนต่อไป

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

พื้นที่ปลอดโรคพิษสุนัขบ้า ตามเกณฑ์ขององค์การอนามัยโลก (WHO) และองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (OIE) และองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) หมายถึง “พื้นที่ไม่ปรากฏโรคพิษสุนัขบ้าในคนและในสัตว์ทุกชนิด ในพื้นที่มีการเฝ้าระวัง ค้นหาโรคอย่างทั่วถึง และมีมาตรการการควบคุมการนำสัตว์เข้ามาในพื้นที่นั้นอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา”

ผัง (Model) การดำเนินการสร้างพื้นที่เขตปลอดโรค ตามหลักเกณฑ์ของสำนักโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค และกรมปศุสัตว์ เป็นดังนี้

กิจกรรมการสร้างพื้นที่ปลอดโรคพิษสุนัขบ้าของจังหวัดหนองคาย และนครหลวงเวียงจันทน์

1. ประชุมคณะกรรมการอำนวยการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระหว่างจังหวัดหนองคายกับนครหลวงเวียงจันทน์ เพื่อวางแผนดำเนินงานโครงการฯ ทบทวนและประเมินสถานการณ์โรคพิษสุนัขบ้าของแต่ละพื้นที่ ระดมความคิด วิธีการและแนวทางการดำเนินกิจกรรมการสร้างพื้นที่เขตปลอดโรคพิษสุนัขบ้าดังกล่าว
2. กิจกรรมการศึกษาดูงานการสร้างพื้นที่เขตปลอดโรคพิษสุนัขบ้า จากพื้นที่และหน่วยงานที่มีผลการดำเนินงานดีเด่น ระดับประเทศ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

การดำเนินการสร้างพื้นที่เขตปลอดโรคพิษสุนัขบ้า

ระดับ A หมายถึง พื้นที่ที่ไม่พบรายงานโรคพิษสุนัขบ้าในคน และในสัตว์ ตลอดระยะเวลา 2 ปี

ระดับ B หมายถึง พื้นที่ที่ไม่พบรายงานโรคในคน ตลอดระยะเวลา 2 ปี แต่ยังมีรายงานสัตว์ป่วย/ตายด้วยโรคพิษสุนัขบ้า

ระดับ C หมายถึง พื้นที่ที่ยังมีรายงานพบคนและสัตว์ป่วย/ตายด้วยโรคพิษสุนัขบ้าในระยะเวลา 2 ปี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสรุปผลการดำเนินการสร้างเขตพื้นที่เขตปลอดโรคพิษสุนัขบ้า (Rabies Free Zone) ในพื้นที่ท่องเที่ยวของจังหวัดหนองคาย จำนวน 5 ชุมชน
2. เพื่อใช้เป็นแนวทางการสร้างเขตปลอดโรคพิษสุนัขบ้า (Rabies Free Zone) ในทุกพื้นที่ของจังหวัดหนองคาย
3. เพื่อนำรูปแบบการสร้างพื้นที่เขตปลอดโรคพิษสุนัขบ้าที่ได้ขยายผลไปยังพื้นที่ท่องเที่ยวของนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

และเทศบาลนครเชียงใหม่ เพื่อเกิดแนวคิดและประยุกต์ใช้ในบริบทของตน

3. ประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานตาม Rabies Free Zone Model ที่สร้างขึ้นแก่ผู้บริหารระดับท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง และแกนนำประชาชนในเขตพื้นที่ท่องเที่ยวจังหวัดหนองคายทั้ง 5 จุด เพื่อกำหนดกิจกรรมและการประสานความร่วมมือ
4. ดำเนินการตามกิจกรรมโมเดลการสร้าง “เขตปลอดโรคพิษสุนัขบ้าในพื้นที่ท่องเที่ยว จังหวัดหนองคาย”
 - 4.1 สสำรวจประชากรสุนัข/แมว ในพื้นที่ดำเนินการให้มีความครอบคลุมเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลการสนับสนุนวัคซีนป้องกัน

โรคพิษสุนัขบ้าจากเทศบาลเมืองหนองคาย

4.2 ประสานทีมปศุสัตว์และชุมชนจัดทำแผนการออก รณรงค์ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแก่สุนัขและแมวในชุมชน โดยไม่เสียค่าบริการเพื่อกระตุ้นความร่วมมือจากของประชาชนในการป้องกันควบคุมโรค

4.3 ให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อเสริมสร้างความรู้ความ เข้าใจในการป้องกันควบคุมโรคและสร้างจิตสำนึกในการเลี้ยงดูสุนัข แมว ในชุมชน ให้มีความตระหนักรับผิดชอบไม่ปล่อยปละละเลย ได้แก่ กิจกรรมเยี่ยมบ้านทุกหลังคาเรือนโดยอาสาสมัครสาธารณสุข การให้สุศึกษาผ่านหอกระจายข่าว การแจกแผ่นพับให้ความรู้ ฯลฯ

พื้นที่การศึกษา/ดำเนินการ

ในชุมชนเทศบาลเมืองหนองคาย จำนวน 5 ชุมชน ได้แก่ หายโศก, ศรีบุญเรือง-โพธิ์ชัย, ศรีคุณเมือง-ลำดวน, ศรีสะเกษ-ศรีเมือง-ท่าเสด็จ และ ศรีชมชื่น

ระยะเวลาการศึกษา เดือนกรกฎาคม-กันยายน 2558

ผลการศึกษา

จากสำรวจประชากรสุนัขและแมว โดยอาสาสมัคร สาธารณสุขและแกนนำชุมชนในพื้นที่ 5 ชุมชนซึ่งเป็นพื้นที่ที่มี นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาเป็นจำนวนมาก พบว่ามี 3,781 หลังคาเรือน ประชากร 7,765 คน เป็นชาย 4,015 คน ร้อยละ 51.70 เป็นหญิง 3,750 คน ร้อยละ 49.30

จากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ศึกษา พบว่าทราบ ข้อมูลการป้องกันควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าผ่านหอกระจายข่าว วิทยุ ชุมชน และการเยี่ยมบ้านของ อสม.ครอบคลุมทุกหลังคาเรือน

จากการสำรวจประชากรสุนัข พบ 295 ตัว เป็นสุนัขจรจัด 14 ตัว ร้อยละ 4.74 ประชากรแมว 184 ตัว เป็นแมวไม่มีเจ้าของ 38 ตัว ร้อยละ 20.65 เมื่อทราบจำนวนจำนวนประชากรสุนัขและ แมว ผู้ดำเนินการโครงการได้ให้วัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้สุนัข รวม 121 ตัว ร้อยละ 41.01 และให้วัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแก่ แมว รวม 7 ตัว ร้อยละ 3.08 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ข้อมูลสำรวจประชากรสุนัขและแมว/การให้บริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ในชุมชนเทศบาลเมืองหนองคาย

ชุมชน	สุนัข				แมว			
	เพศผู้	เพศเมีย	จรจัด	ฉีดวัคซีน	เพศผู้	เพศเมีย	จรจัด	ฉีดวัคซีน
ศรีบุญเรือง-โพธิ์ชัย	25	15	0	25	4	12	0	0
ศรีคุณเมือง-ลำดวน	43	27	4	19	25	31	5	2
ศรีสะเกษ-ศรีเมือง-ท่าเสด็จ	25	20	0	38	3	8	0	5
ศรีชมชื่น	39	19	0	0	5	5	7	0
หายโศก	40	28	10	39	21	35	26	0
รวม	172	109	14	121	58	91	38	7
	295				184			

ที่มา: สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดหนองคาย (ข้อมูล ณ วันที่ 16 กันยายน 2558)

นำข้อมูลประชากรสัตว์ที่ได้ ทำการขึ้นทะเบียนสุนัขและ แมวที่มีเจ้าของ และติดตามที่ไม่มีเจ้าของว่ามีผู้ดูแลให้อาหารหรือ อยู่ในความปกครองของผู้ใดอย่างไร เพื่อติดตามการให้วัคซีน ป้องกันโรคทุกปี

จัดทำฐานข้อมูลประชากรสุนัขและแมว ลงในบัญชีมือและ ดำเนินการลงข้อมูลในโปรแกรม Excels ภายใต้การดูแลของส่วน สาธารณสุขเทศบาลเมืองหนองคาย สำหรับใช้เป็นฐานการติดตาม การได้รับวัคซีนและในการตั้งงบประมาณจัดซื้อวัคซีน และแนะนำ ให้อาสาสมัครมีการสำรวจข้อมูลทุก ๆ 3 เดือนเป็นฐานข้อมูลที่เป็น

จริง แม่นยำ และมีความน่าเชื่อถือ เพื่อที่เทศบาลเมืองสามารถ นำไปใช้เขียนเป็นข้อบัญญัติตั้งงบประมาณการดำเนินการจัดซื้อ วัสดุ อุปกรณ์ และเวชภัณฑ์ในปีต่อ ๆ ไป

การเฝ้าระวังการเกิดโรคพิษสุนัขบ้าในคน รวบรวมข้อมูล เหตุการณ์การสัมผัสโรค โดยอาสาสมัครสาธารณสุข และประเมิน ความเสี่ยง ข้อมูลการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลสามารถติดตาม ได้จากข้อมูล ร. 36 ในโรงพยาบาลหนองคาย ในช่วงระยะเวลาที่ ทำการศึกษา ไม่พบผู้ป่วยโรคพิษสุนัขบ้า และสัตว์ที่สงสัยว่าจะมี เชื้อพิษสุนัขบ้า

สรุปผลการศึกษา

ในช่วงการดำเนินการระหว่างเดือนกรกฎาคม-กันยายน 2558 ในพื้นที่ 5 ชุมชน โดยการสำรวจของ อสม. พบสุนัขรวม 295 ตัว เป็นสุนัขจรจัด 14 ตัว ร้อยละ 4.74 ประชากรแมว 184 ตัว เป็นแมวไม่มีเจ้าของ 38 ตัว ร้อยละ 20.65 ปศุสัตว์จังหวัดหนองคายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เทศบาลเมืองหนองคาย และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองคาย ได้ให้วัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแก่สุนัข รวม 121 ตัว ร้อยละ 41.01 และให้วัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแก่แมว รวม 7 ตัว ร้อยละ 3.08 ในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา ไม่มีรายงานการป่วยโรคพิษสุนัขบ้าในคน และสัตว์ที่มีเชื้อโรคพิษสุนัขบ้า

วิจารณ์ผลและข้อเสนอแนะ

ในพื้นที่การศึกษาสำรวจสุนัขได้ 295 ตัว นับว่าน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากร (ประชากร 26 คน มีสุนัข 1 ตัว) และแมว 184 ตัว (ประชากร 42 คน มีแมว 1 ตัว) ควรมีการดำเนินการสำรวจโดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอีกครั้งหนึ่ง เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลที่ถูกต้องในการวางแผนจัดท้าวัดอุปกรณ ในการป้องกันควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า ในช่วงเวลาดังกล่าวมีการฉีดวัคซีนให้สุนัขและแมวโดยปศุสัตว์จังหวัดหนองคายและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในสุนัขพบร้อยละ 41.01 ซึ่งน้อยกว่าถึงครึ่งหนึ่งของเป้าหมายที่กำหนดไว้ว่าจะต้องฉีดวัคซีนในสุนัขให้ได้ครอบคลุมร้อยละ 80 จึงจะเกิดภูมิคุ้มกันหมู่ (Herd Immunity) ช่วยลดการแพร่เชื้อพิษสุนัขบ้าได้ ส่วนแมวสามารถฉีดวัคซีนให้ได้เพียงร้อยละ 3.08 เท่านั้น ซึ่งจะเข้าสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ค่อนข้างยาก เนื่องจากข้อจำกัดในการจับแมวเพื่อทำการฉีดวัคซีนเป็นเรื่องที่มีความลำบาก ยุ่งยาก เป็นอย่างยิ่ง

จากข้อเท็จจริงสาเหตุการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในสุนัขและแมวได้ต่ำกว่าเป้าหมายเป็นเพราะว่า จำนวนวัคซีนที่ใช้ในโครงการไม่เพียงพอ เป็นเพราะสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ไม่สามารถหางบประมาณมาจัดซื้อวัคซีนได้ตามเป้าหมาย เนื่องจากขัดข้องเกี่ยวกับระเบียบทางราชการในการจัดซื้อวัคซีน ดังนั้นจะต้องแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ให้การดำเนินการประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ปศุสัตว์จังหวัด สาธารณสุขจังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องทำการสำรวจประชากรสุนัขและแมวทั้งจังหวัดให้มีความน่าเชื่อถือ เพื่อจะได้จัดทำโครงการให้ชัดเจน เสนอผู้บริหาร ที่มีหน้าที่อนุมัติงบประมาณจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ ให้ได้เพียงพอและต่อเนื่องตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

จากการเฝ้าระวังโรคพิษสุนัขบ้าในคนและสัตว์ที่สงสัยว่าจะมีเชื้อพิษสุนัขบ้าในช่วงเวลาศึกษา ไม่พบทั้งในคนและสัตว์ อาจเนื่องมาจากระยะเวลาการเฝ้าระวังดังกล่าวนี้อยู่ในช่วงเพียงสั้น ๆ ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีการดำเนินการอย่างเข้มข้นต่อไป

จังหวัดหนองคาย จะเป็นพื้นที่ปลอดโรคพิษสุนัขบ้าในปี พ.ศ. 2563 ได้นั้น จำเป็นต้องประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชนมีการบูรณาการร่วมกัน ต้องสื่อสารให้ประชาชนมีความสนใจ ให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในโครงการนี้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการรณรงค์ให้เจ้าของสุนัขและแมว มีส่วนร่วมเสียค่าใช้จ่ายในการฉีดวัคซีนให้สัตว์เลี้ยงของตน จึงจะทำให้โครงการสร้างพื้นที่ปลอดโรคพิษสุนัขบ้าของจังหวัดหนองคาย ประสบความสำเร็จได้ ภายในปี พ.ศ. 2563 ส่วนปัญหาที่พบจากการศึกษาครั้งนี้ ควรแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องที่นครหลวงเวียงจันทน์ได้รับทราบแต่เนิ่น ๆ เพื่อจะได้หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

คณะทำงานขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนช่วยให้การดำเนินงานการสร้างพื้นที่เขตปลอดโรคพิษสุนัขบ้าในพื้นที่ท่องเที่ยวหนองคาย เวียงจันทน์ ครั้งนี้เป็นไปได้ราบรื่นยิ่งขึ้น ได้แก่ ศูนย์ควบคุมโรคไทย-สหรัฐอเมริกา ที่สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ อาจารย์องอาจ เจริญสุข อาจารย์ประวิทย์ ชุมเกษียร อาจารย์เสาวพัทธ์ อึ้งจ้อย คุณปภาณิจ สวงโท คณะเจ้าหน้าที่จากสำนักกระบาดวิทยา นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด ปศุสัตว์จังหวัด นายกเทศมนตรีเมืองหนองคาย และอาสาสมัครแกนนำชุมชนในเทศบาลเมืองหนองคายทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือปฏิบัติการสร้างพื้นที่ปลอดโรคพิษสุนัขบ้า. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิคแอนติไซน์ ประเทศไทย, 2556.
2. สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดหนองคาย. ข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยว [ออนไลน์] 2558. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2558]. เข้าถึงได้จาก http://www.mots.go.th/nongkhai/more_news.php?cid=11
3. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองคาย กระทรวงสาธารณสุข. สรุปผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2555. หนองคาย: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองคาย; 2555.

แนะนำการอ้างอิงสำหรับบทความนี้

สุรัชย์ กิจติกาล, ทภณ เตียวศิริชัยสกุล, วรธิดา แสงรัตน์, Chantalay SayaWong. การดำเนินการตามรูปแบบการสร้างพื้นที่ปลอดโรคพิษสุนัขบ้า ในพื้นที่ท่องเที่ยวระหว่างชายแดนจังหวัดหนองคาย กับนครหลวงเวียงจันทน์ ปีงบประมาณ 2558. รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์ 2559; 47: 65-70.

Suggested Citation for this Article

Kittikan S, Tiawsirichaisakun T, Sangrat W, Sayawong C. One Health approaching rabies free zone in tourist places located along border areas between Nongkhai and Vientiane provinces, fiscal year 2015. Weekly Epidemiological Surveillance Report 2016; 47: 65-70.

One Health approaching rabies free zone in tourist places located along border areas between Nongkhai and Vientiane provinces, fiscal year 2015

Authors: Surachai Kittikan¹, Tha-Phon Tiawsirichaisakun¹, Worathida Sangrat², Chantalay Sayawong³

¹ NongKhai provincial health office

² NongKhai provincial livestock office

³ Epidemiology division of Vientiane capital health department

Abstract

Nongkhai province was adjacent to the border of Laos and was set to one of special economic zone, which had the large influx of tourists throughout the year. Nongkhai and Vientiane agreed to establish rabies free zone in tourist places located along border areas between Nongkhai and Vientiane provinces as the goal of a "Rabies-free ASEAN by 2020". A pilot model of rabies free zone was set into five communities including Chomchonhisok, Sriboonreung-Pochai, Si Khun Mueang-Lamduan, Sri Saket-Srimuang-Tha Sa Dej and Sri Chomchuen in Muang District, Nongkhai. The One Health approach was used followed by policy of Department of Disease Control, Department of Livestock Development and Department of Local Administration that could be a guideline to expand the model in other areas especially in Vientiane, Laos. The pilot model was conducted from July to September 2015. Health volunteers explored dog and cat populations. In a cooperation between livestock officers, health officers and local administrative offices in Nongkhai province, vaccine immunization in dog and cat populations was immunized shortly afterwards. The results were revealed that a total population in the five communities was 7,765. Most of them perceived a benefit of One Health approaching rabies free zone from broadcast tower, radio communities and visiting of health volunteers. From animal survey, there were two hundred ninety five dogs divided into fourteen strayed dogs (4.74%) and one hundred eighty four cats divided into thirty-eight strayed cats (20.65%). A vaccine coverage was 41.01% in dogs (121 of 295 dog populations) and 3.08% in cats (7 of 184 cat populations) that was lower than the 80% target level set by World Health Organization rabies-control program. There was no suspected human and animal rabid case during a period of study. To be continued in a strong program of rabies free zone, strengthen surveillance of rabies in multidisciplinary could be a key success of the program.

Keywords: rabies free area, Nong Khai, Vientiane, One Health